

Edyta Kosik

„Inspiracje czytelnicze w życiu
młodego pokolenia”, red. nauk.
Mariola Antczak, Łódź 2017 :
[recenzja]

Nowa Biblioteka. Usługi, Technologie Informacyjne i Media nr 2 (29), 123-128

2018

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

ARTYKUŁY RECENZYJNE, RECENZJE I OMÓWIENIA

Edyta Kosik

Zakład Kultury Czytelniczej i Informacyjnej
Instytut Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej
Uniwersytet Śląski w Katowicach
e-mail: edyta.kosik90@gmail.com

**Inspiracje czytelnicze w życiu młodego
pokolenia / red. nauk. Mariola Antczak. –
Łódź : Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego ;
Warszawa : Wydawnictwo Stowarzyszenia
Bibliotekarzy Polskich, 2017. – 239, [1] s. : il. ;
29 cm. – (Nauka, Dydaktyka, Praktyka ; 176). –
ISBN 978-83-64203-86-2 (SBP),
ISBN 978-83-8088-713-8 (WUŁ)**

Czytanie książek wpływa na rozwój człowieka – dzięki tej czynności może on poszerzać swoje horyzonty i zdobywać wiedzę. Popularyzacja czytelnictwa w dobie jego wciąż niskiego poziomu jest bardzo ważna, szczególnie wśród młodego pokolenia. Zachęcanie tej grupy wiekowej do kontaktu z książką może przyczynić się do zwiększenia liczby osób czytających w przyszłości. Ważne jest także, aby pomagać młodym osobom rozwijać ich lekturowe zainteresowania. Praca zbiorowa pod redakcją Marioli Antczak pt. *Inspiracje czytelnicze młodego pokolenia* przybliży rozwiązania promujące czytanie wśród dzieci i młodzieży. Zwraca się w niej uwagę na instytucje wspomagające popularyzację słowa pisanego oraz na inspirowanie wyborów czytelniczych młodego pokolenia, a także na pogłębianie zainteresowań poprzez publikacje skierowane do tej grupy wiekowej.

Omawiana publikacja ukazała się w serii „Nauka – Dydaktyka – Praktyka” nakładem Wydawnictwa Uniwersytetu Łódzkiego i Wydawnictwa Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich.

We *Wstępie* wyjaśniono, jaki temat został podjęty w książce, i krótko omówiono zamieszczone w niej teksty.

Publikacja została podzielona na dwie części. Pierwsza nosi tytuł: *Instytucje w krzewieniu kultury czytelniczej dzieci i młodzieży* i składa się na nią 7 tekstów.

W tekście pierwszym, „*Od Dekretu do Priorytetu*”. *Współpraca bibliotek publicznych z bibliotekami szkolnymi w aktach prawnych z lat 1946–2015*, Grażyna Lewandowicz-Nosal podejmuje temat współpracy bibliotek na gruncie prawnym. Przedstawia wykaz dokumentów legislacyjnych określających zasady współpracy bibliotek publicznych i szkolnych oraz ich krótką charakterystykę. Omawia m.in. dokumenty IFLA i te dotyczące organizacji bibliotek publicznych dla dzieci. Ponadto ukazuje, w jaki sposób temat współpracy bibliotek publicznych i szkolnych prezentowany jest na łamach podręczników i poradników bibliotekarskich. W podsumowaniu wymienia cechy, jakie charakteryzują współpracę obu typów placówek.

W kolejnym tekście, *Partnerstwo bibliotek publicznych i szkolnych – z doświadczeń realizacji pilotażowego programu zakupu nowości do bibliotek publicznych w partnerstwie ze szkolnymi (Priorytet 2/2014)*, Grażyna Walczewska-Klimczak analizuje Program Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego „Zakup nowości wydawniczych do bibliotek” realizowany w roku 2014 w ramach Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa – Priorytet 2/2014. We wstępie autorka przedstawia krótką historię Programu oraz charakteryzuje składające się na niego Priorytety. W dalszej części artykułu omawia ogólne zasady Programu obowiązujące w ramach Priorytetu 2, a także praktyczne kwestie związane z jego realizacją (liczba bibliotek publicznych i szkolnych, które współpracowały między sobą, formy zagospodarowania nowo zakupionych księgozbiorów). Opisuje także sytuację bibliotek szkolnych przed realizacją programu, skupiając się na tym, czy były w nich kupowane książki, w jaki sposób dokonywano zakupów, jakie były księgozbiory. Następnie prezentuje efekty realizacji Priorytetu 2 w bibliotekach pod względem liczby zakupionych nowości, sposobów zachęcania czytelników do ich wypożyczania, liczby czytelników. Wymienia również mocne i słabe strony Programu, przytaczając cytaty z raportów bibliotek publicznych, pisanych w ramach projektu.

Temat działalności Centrum Literatury Dziecięcej w Miejskiej Bibliotece Publicznej im. Łukasza Górnickiego w Oświęcimiu podejmuje

Oliwia Brzeźniak artykuł w *Centrum Literatury Dziecięcej – wiedza użyta w praktyce, czyli zgodnie z naszym hasłem „Chcemy służyć tym, którzy służą dzieciom”*. Na wstępie autorka wyjaśnia nazwę instytucji poprzez przytoczenie skojarzeń związanych ze słowem „centrum”. Następnie przytacza jej krótką historię i przedstawia zarząd. Zwraca uwagę na filozoficzne i pedagogiczne podstawy działalności CLD – zasadę łączenia teorii z praktyką, wykorzystanie teorii Arystotelesa, Johna Deweya oraz zasady nauczania Wincentego Okonia. Prezentuje podzielony na pięć działów księgozbiór zgromadzony przez CLD: dział dla badaczy literatury dziecięcej; „Korczakiana” (życie i twórczość Korczaka); „Losy Dziecka” (beletrystyka dziecięca o tematyce wojennej); dział książek nagrodzonych w polskich konkursach literackich; dział zbiorów obcojęzycznych (np. literatura hiszpańska, angielska, litewska). Na końcu O. Brzeźniak opisuje działania centrum, takie jak koordynacja Ogólnopolskiej Nagrody Literackiej im. Kornela Makuszyńskiego (2004), konferencje naukowe i panele dyskusyjne, lekcje biblioteczne. Wspomina również o stworzonej przez CLD liście polecanych książek.

Agnieszka Fluda-Krokos w artykule *„Amor artis amor libris” – Biennale Ekslibrisu Dzieci i Młodzieży w Żarach jako przykład krzewienia miłości do książek* prezentuje organizowany od 1986 r. konkurs ekslibrisu. Na wstępie autorka zaznacza, że jednym z celów konkursu jest zachęcenie młodzieży do czytania. Następnie przedstawia krótką historię ekslibrisów, ich funkcje, przybliża postaci organizatorów, pomysłodawców, przedstawicieli i członków jury konkursu, omawia wystawy nagrodzonych ekslibrisów, katalogi pokonkursowe. Opisuje, jakim zainteresowaniem na przestrzeni lat cieszył się konkurs, jaka była jego recepcja, a także techniki, w jakich wykonywane były nadsyłane prace. Tekst uzupełniają zdjęcia czterech prac nagrodzonych w różnych edycjach konkursu.

W tekście *Bardzo Mała Literacka – spotkania czytelnicze dla dzieci w Teatrze Nowym w Łodzi. Kilka uwag praktyka* Karolina Kołodziej opisuje akcję organizowaną dla najmłodszych odbiorców literatury. Po zaprezentowaniu historii Bardzo Małej Literackiej, celów projektu i sposobów ich realizacji autorka wymienia tematy akcji, jakie pojawiały się na przestrzeni lat, oraz adresatów wydarzenia. Szczególną uwagę zwraca na sposób pracy i dwuelementową konstrukcję zajęć: sprawdzenie wiedzy na temat przytaczanych tekstów oraz zadania ruchowe i aktorskie związane z tematem. Pokrótce charakteryzuje działania podejmowane podczas każdego z typów zajęć. Porusza też kwestię odbioru imprezy, posługując się m.in. wynikami ankiety przeprowadzonej wśród rodziców dzieci uczestniczących w Bardzo Małej Literackiej.

Paweł Braun w tekście *Aranżacja wnętrza biblioteki pod kątem wykorzystania do działań kulturalnych i oświatowych w środowisku dzieci i młodzieży* skupia się na przyjaznej dla najmłodszych architekturze bibliotek. Na wstępie podkreśla, że aranżacja przestrzeni bibliotecznej powinna zaspokajać potrzeby różnych grup wiekowych; dzieci i młodzież stanowią w tym względzie ważną grupę docelową. Następnie wskazuje, jak urządzić bibliotekę, by sprostać wymaganiom tej grupy. Jako przykłady dobrze zaaranżowanych bibliotek podaje: Bibliotekę Manhattan, Bibliotekę Kokoszki, Bibliotekę pod Żółciem oraz Bibliotekę pod Kotem i Myszą, opisując zastosowane w nich rozwiązania. Wymienia też wzorcowe biblioteki skandynawskie (Stockholm Public Library, Bibliotekę w Aarjūs – Dokkl). Analizuje programy realizowane w bibliotekach dla dzieci (np. Teatrzyk Wesoły Molik) oraz dokumenty, w których określone zostały cele i funkcje tego typu bibliotek.

Ostatni w części pierwszej tekst: *Aalto Hubs jako przykład efektywnego wykorzystania przestrzeni w bibliotece uniwersyteckiej* dotyczy specjalnych przestrzeni bibliotecznych tworzonych w fińskich kampusach. Jego autorka, Barbara Firla, prezentuje funkcjonowanie bibliotek w Finlandii. Przybliży również sylwetkę słynnego fińskiego projektanta Alvaro Aalto, którego dziedzictwo przejął Aalto University, gdzie opracowano plany stworzenia Bibliotek Centrum Nauki, a następnie tzw. Learning Hubów. B. Firla charakteryzuje przestrzenie do nauki, które powstały w Finlandii: Aalto Hubs Töölo, Learning Hub Greenhouse oraz Energy Gaage. Tej charakterystyce towarzyszą zdjęcia pomieszczeń. Autorka opisuje także proces projektowania Hubów.

Na część drugą, zatytułowaną *Publikacje dla dzieci i młodzieży we współczesnych badaniach*, składa się 5 tekstów.

Pierwszy, autorstwa Joanny Hubiak i Bogumiły Staniów, nosi tytuł *Książki o tematyce kulinarnej dla dzieci w Polsce w latach 1989–2015. Analiza repertuaru wydawniczego*. Autorki wskazują, do jakiego gatunku należą książki kulinarne dla najmłodszych. Następnie opisują sposoby zbierania danych do artykułu (kwerenda bibliograficzna na podstawie „Przewodnika Bibliograficznego” za lata 1989–2015 oraz wyszukiwarek księgarń internetowych, m.in. Empik, Bonito, Ravelo). Ofertę wydawniczą poradników kulinarnych charakteryzują pod względem: autorów (np. najpopularniejsi autorzy), tytułów (np. stosunek tytułów polskich do angielskich), struktury tekstu (określenie typowych dla publikacji części składowych tekstu), wydań (np. czy były inne wydania, poza pierwszym), serii, formy i zawartości publikacji. W bibliografii J. Hubiak i B. Staniów zamieściły wszystkie analizowane książki o tematyce kulinarnej.

Rynek encyklopedii dla dzieci i młodzieży to temat ukazany w tekście *Współczesne encyklopedie dla dzieci i młodzieży – analiza księgoznawcza (1990–2015)*. Jego autorka, Agnieszka Wandel, na wstępie opisuje rynek książki popularnonaukowej dla dzieci i młodzieży w okresie PRL. Następnie wyjaśnia, że celem artykułu jest zaprezentowanie współczesnych edycji dla tej grupy wiekowej i prześledzenie ewentualnych zmian na przestrzeni ostatnich 20 lat. A. Wandel przytacza definicję encyklopedii i przedstawia metodologię badań. Omawia wyniki badań, zwracając uwagę na wydania encyklopedii dla dzieci i młodzieży, jakie ukazały się w analizowanym okresie. Przedstawia ich wydawców, tematykę, języki przekładów, ich rozkład i geografię, a także przeznaczenie czytelnicze. Dokonuje analizy wieku czytelników, dla których przeznaczone są poszczególne wydawnictwa, wyodrębniając cztery poziomy czytelnicze (0–5 lat, 6–9 lat, 10–12 lat oraz 13+). Analizuje strukturę encyklopedii i elementy wyposażenia typograficznego oraz materiały towarzyszące (np. gry, schematy, modele). Tekst uzupełniają zdjęcia przykładowych stron encyklopedii.

Tematykę publikacji związanych z historią Polski po zakończeniu II wojny światowej porusza Anna Maria Krajewska w tekście *Polskie antykomunistyczne podziemie niepodległościowe (Żołnierze Wyklęci) we współczesnych publikacjach dla młodego czytelnika*. Autorka charakteryzuje rynek publikacji dotyczących podziemia niepodległościowego po roku 1989, stwierdzając, że w Polsce ukazało się niewiele tego typu pozycji, i wyjaśnia przyczyny takiego stanu rzeczy. Definiuje określenie „żołnierze wyklęci”, krótko opisuje też sytuację Polski po II wojnie światowej. Prezentuje kilka sylwetek Żołnierzy Wyklętych i publikacji im poświęconych, których adresatami są dorośli. Następnie skupia się na tekstach o tej tematyce, które mogą być skierowane także dla młodych odbiorców (np. *Czy wojna jest dla dziewczyn?* Pawła Beręsewicza, komiksy z serii *Wilcze tropy*). Autorka stwierdza, że na rynku nie ma publikacji o tej tematyce, przeznaczonych tylko dla młodych odbiorców. Omawia także publikacje o Żołnierzach Wyklętych przeznaczone zarówno dla dorosłych, jak i najmłodszych.

W tekście *Wizerunki biblioteki i bibliotekarzy w literaturze młodzieżowej: charakterystyka na wybranych przykładach* Katarzyna Żyrek podejmuje temat literackiego obrazu księżnic i ich pracowników. Na podstawie subiektywnie wybranych utworów wysnuwa wniosek, że w literaturze młodzieżowej biblioteka jawi się jako miejsce ciche, nudne i archaiczne (np. *Wśród obcych* Jo Walton), klucz do tajemnicy (np. *Zaginione wrota* Orsona Scotta Carda), azyl (np. *Gorączka* Dee Shulman) oraz miejsce magiczne (np. seria o Harrym Potterze J.K. Rowling). Bi-

bliotekarz postrzegany jest natomiast jako osoba niemiła, nudna, stojąca na straży regulaminów (np. *Piękne istoty* Kamila Garcii i Margareth Stohl), cerber (np. seria o Harrym Potterze), ale również sympatyczna, ambitna i kompetentna (np. *Do rana daleko* Marty Fox).

W ostatnim tekście, *Młodzieżowe trendy czytelnicze – od „Harry’ego Pottera” po „Igrzyska śmierci”* Magdalena Ostrowska prezentuje badania czytelnicze z 2015 r. Opisuje przykłady mód czytelniczych oraz gadżety im towarzyszące. Analizuje blogi książkowe, konta na Instagramie, w aplikacji Snapchat, oraz czytelnictwo w mediach społecznościowych. Za pomocą ankiety przeprowadzonej wśród młodzieży aktywnie czytającej przynajmniej lektury szkolne podejmuje próbę odpowiedzi na pytanie, czy młodzi ludzie uważają czytanie za modne. Bada m.in. preferowaną literaturę oraz czynniki wpływające na wybory lektur.

Twórcy publikacji *Inspiracje czytelnicze w życiu młodego pokolenia* przybliżają w swych tekstach różnorodne wydarzenia, instytucje, programy i działania. Prezentują pozycje książkowe i nowe rozwiązania, które mogą zainspirować dzieci i młodzież do poszerzania horyzontów czytelniczych. Omawiane w tekstach inicjatywy mogą również pomóc bibliotekarzom w pracy z dziećmi i młodzieżą.

Literatura

Antczak, M. (red.). (2017). *Inspiracje czytelnicze w życiu młodego pokolenia*. Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego; Warszawa: Wydawnictwo Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich.

Tekst wpłynął do redakcji 5 lutego 2018 r.